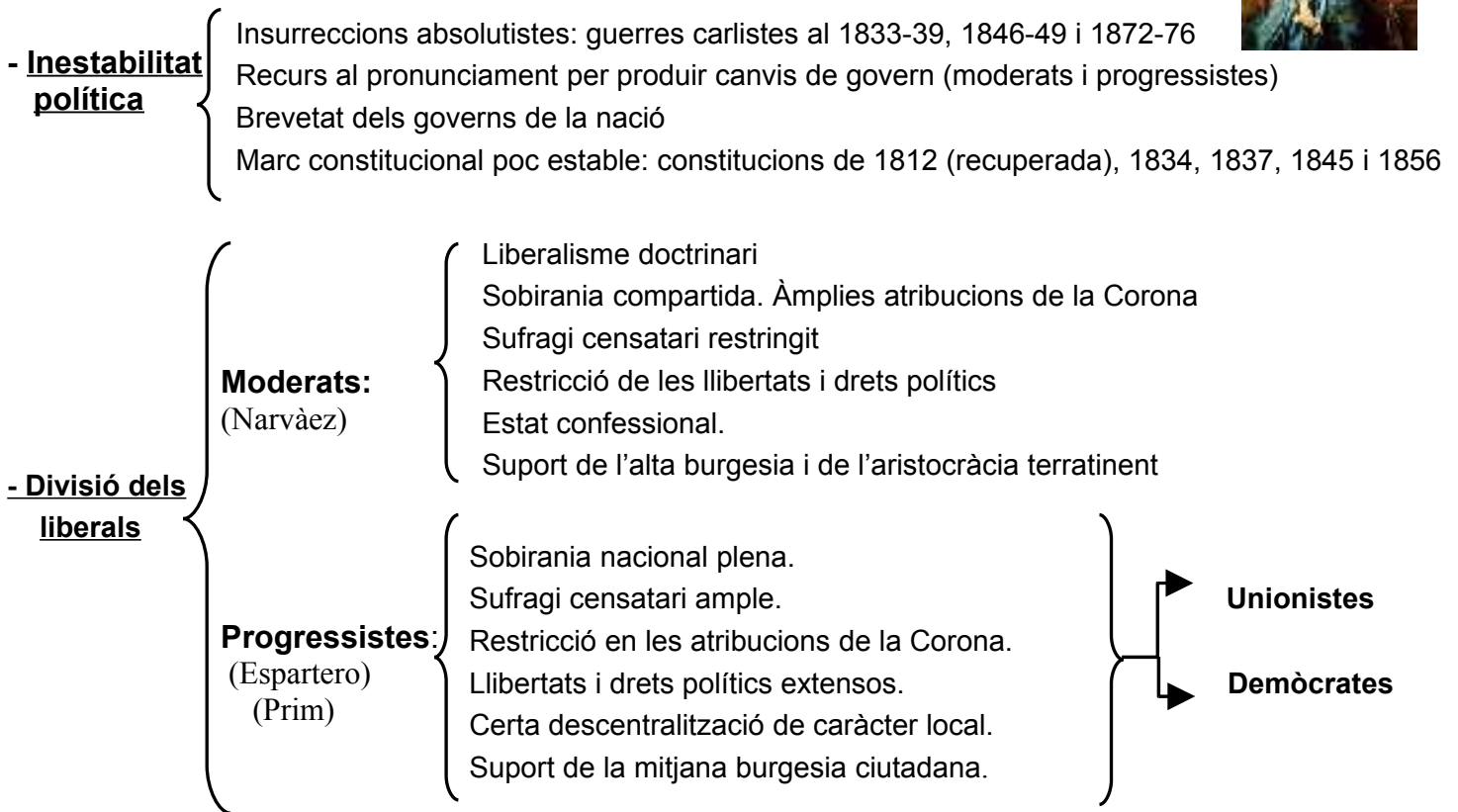

1. EL REGNAT D'ISABEL II (1833-68)

Característiques essencials de l'Estat liberal espanyol

Narváez

Espartero

- Intervencionisme militar

- Influència dels militars en la vida política, conseqüència de les guerres carlines
- Canvis de govern mitjançant pronunciaments, que obligaven a la reina a lliurar el poder a un determinat grup polític

- Conservadorisme

- Predomini de governs moderats: sufragi censatari molt restringit, llibertats limitades, paper polític de la Corona molt ample.
- Predomini de la població agrícola sense formació política.
- La classe econòmicament dominant és una oligarquia financera i agrària, escassament dinàmica i políticament conservadora (moderats)

- Centralisme

- Es creà un nou sistema d'organització provincial, es reforçà la figura del governador civil, es difongué la castellanització de l'Estat a través de l'ensenyament i el sistema judicial, etc.
- No es va poder implantar un Estat realment eficaç, que pogués articular acuradament la societat espanyola (com demostren les deficiències del sistema educatiu o el caos de l'administració).

1.1. La regència de M. Cristina (1833-40)

Mort de **Ferran VII** (1833) Successió de la seva filla Isabel, menor d'edar

No acceptació per part de Carles Ma Isidre.

Governadora regent **Ma Cristina**.

Aixecament dels **carlistes** (1833-1839)

Ma Cristina s'aproximà als liberals moderats

● La reina va mantenir a **Cea Bermúdez** com a cap de govern, aquest no inicià les reformes esperades i...

● nomenament del liberal moderat **Martínez de la Rosa**.

Aprovació de...

Estatut reial de 1834

- Caràcter molt conservador. No era una veritable Constitució
- No proclamava la sobirania nacional, ni la separació de poders, ni els drets dels ciutadans
- Atorgava al monarca el control absolut de l'executiu i una gran influència sobre el legislatiu
- Establia un parlament amb molt escasses competències (l'aprovació dels pressuposts)
- Dues cambres: Procuradors (elecció 0,15 % de l'electorat) i *Pròcers* (*nobles, grans contribuents...*)

- Descontentament dels sectors liberals progressistes.
- Agreujament de l'amenaça carlista (Setge de Bilbao)

1835 el poder als progressistes

Governos de Calatrava i **Mendizábal**

ELS PROGRESSISTES AL PODER 1835-1837

- **Desamortització de Mendizábal** (1836): Expropiació i subhasta de terres del clergat regular
- Motí dels **sergents de la Granja** (1836). La reina signà la **Constitució de 1812**.
- **Redacció d'una nova Constitució (1837)**
- Promulgació de lleis progressistes: reorganització de l'exèrcit, llei electoral i llibertat de premsa

Constitució de 1837

- Sobirania nacional i l'estat aconfessional
- Reconeixement d'alguns drets i llibertats.
- Amplis poders a la Corona: vet, dissolució, nomenament de ministres
- Parlament compost de dues cambres: Congrés i Senat
- Sufragi censatari restringit 2,4%

- El moderats tornen al govern entre 1837 i 1840. Limitació de les reformes progressistes

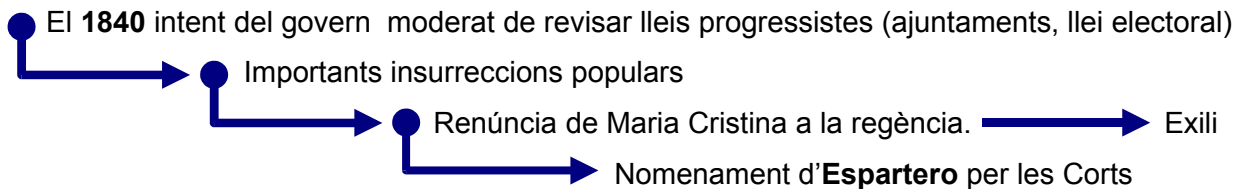
La primera guerra carlista (1833-1839)

- ◆ Ideologia ultra-tradicionalista, de sentida religiositat, implantada al camp.
- ◆ Incidència a Navarra, País Basc, Catalunya, sud d'Aragó, interior de València zones castellanes
- ◆ Violència incontrolada entre bàndols irreconciliables: Guerra Civil.
- ◆ El principal general carlí –**Zumalacárregui**– mort al 1835 al segon setge de Bilbao.
- ◆ Fracassà l'ofensiva dels generals Gómez, **Cabrera** i el mateix Carles Ma Isidre sobre Madrid.
- ◆ Èxits de l'exèrcit liberal o "cristí" comandat pel general **Espartero**.
- ◆ El general carlí Maroto es desfà dels més conservadors i signà amb Espartero....
- ◆ ...el **conveni de Bergara** (1839). **Fi de la 1a Guerra Carlista.**

Es va reconèixer les graduacions dels oficials carlins i es respectà els furs del País Basc i Navarra.
Gran èxit personal d'**Espartero** que es llançà a la vida política.

1.2 La regència d'Espartero (1840-43)

- ✗ Govern personalista i autoritari que genera enemistat entre sectors progressistes
- ✗ Política lliurecanyista que lesionava els interessos de la indústria catalana. Protestes obreres
- ✗ Forta repressió contra la revolta a Barcelona (bombardeig de la ciutat)
- ✗ Pèrdua de suport polític i conspiracions militars
- ✗ Pronunciament militar el juny de 1843 (**Narváez**, Prim, Serrano, Milán del Bosch)
- ✗ Triomf del cop i Espartero parteix cap a l'exili
- ✗ **Isabel** va ser declarada major d'edat; regnà als tretze anys i cridà als moderats a formar govern

1.3. La dècada moderada (1844-54)

Realitzacions i obra dels moderats

- ✗ Presència predominant de **Narváez** (liberal moderat) a la vida política (cinc dels deu anys del govern)
- ✗ Governos autoritaris i repressius
- ✗ Aprovació d'una nova constitució el 1845

Constitució de 1845

- Sufragi censatari molt restringit (0,5 %)
- Negació de la sobirania nacional (compartida entre el rei i les Corts)
- No es proclamaven drets fonamentals ni divisió de poders
- Sistema parlamentari bicameral

- ✗ Supressió de la Milícia Nacional
- ✗ **Llei d'ajuntament** d'elecció directa pel govern
- ✗ Reformes legals: llei de societats per accions, codi civil i codi penal
- ✗ Amplis poders pels governadors civils i **creació al 1844 de la guàrdia civil**
- ✗ Reforma educativa: pla d'estudis de Pidal
- ✗ Es signà un **concordat amb el Vaticà** (1851) amb àmplies concessions i privilegis a l'església
- ✗ Increment del conservadorisme, al 1852 Bravo Murillo proposà un retall constitucional

Dificultats a la dècada moderada

- ✗ Crisi econòmica al 1847: augment del malestar i situació revolucionària a Europa el 1848
- ✗ Aparició dels primers sectors d'oposició **democràtics i republicans**
- ✗ **Aixecament carlista (Carles VI), guerra dels matiners (1846-1849). Cabrera i Tristany a Catalunya**
- ✗ Increment de la **corrupció** afavorida pel creixement econòmic i els grans negocis públics
- ✗ Govern autoritari de Bravo Murillo que pretén una nova constitució molt restrictiva
- ✗ Pèrdua de prestigi i ampli descontent amb la política moderada del govern...
- ✗ ..al 1854 **pronunciament dels generals Dulce, Ríos de Olano i O'Donnell (Vicalvarada 6 de juny)**

◆ **Manifest de Manzanares** (Canovas)

- Reforma de la llei electoral. Ampliació del sufragi
- Convocatòria a Corts generals
- Reinstauració de la Milícia Nacional
- Disminució dels impostos al consum

Aixecament popular a les grans ciutats (Madrid, Barcelona, Valladolid, Saragossa)

La reina cridà a formar govern a Espartero

1.4. El Bienni Progressista (1854-56)

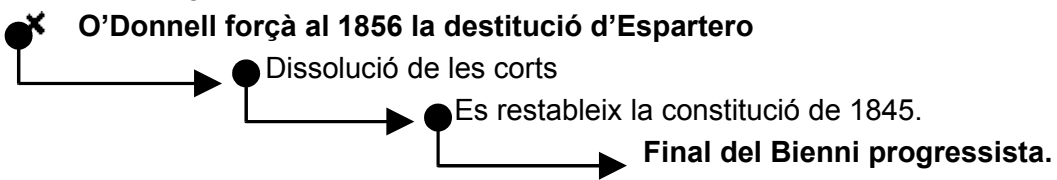
⊕ Govern d'**Espartero** amb la col·laboració del general **Leopoldo O'Donnell**

⊕ **Mesures polítiques** {
Instauració de la constitució de 1837 mentre es redactava una **Nova constitució (1856)**
Constitució **non-nata** (no promulgada)

- Text avançat. Sobirania nacional.
- Bicameral, d'elecció popular.
- Important declaració de drets i llibertats (impremta, religiosa...)

⊕ **Modernització econòmica** {
- **Desamortització de Madoz. (1855)** Afectà a propietats estatals i comunals municipals
- **Llei General de Ferrocarrils (1855)**
- **Llei de bancs (1856)**

- ✗ Apareixen diferències personals i polítiques entre Espartero i O'Donnell.
- ✗ Augmentà la conflictivitat social: primeres **vagues generals a Barcelona (1855)** (imposts i quintes).
- ✗ Aixecaments al camp castellà i a moltes ciutats (1856)
- ✗ Crisi de govern.

1.5. El retorn del moderantisme i la Unió Liberal (1856-68)

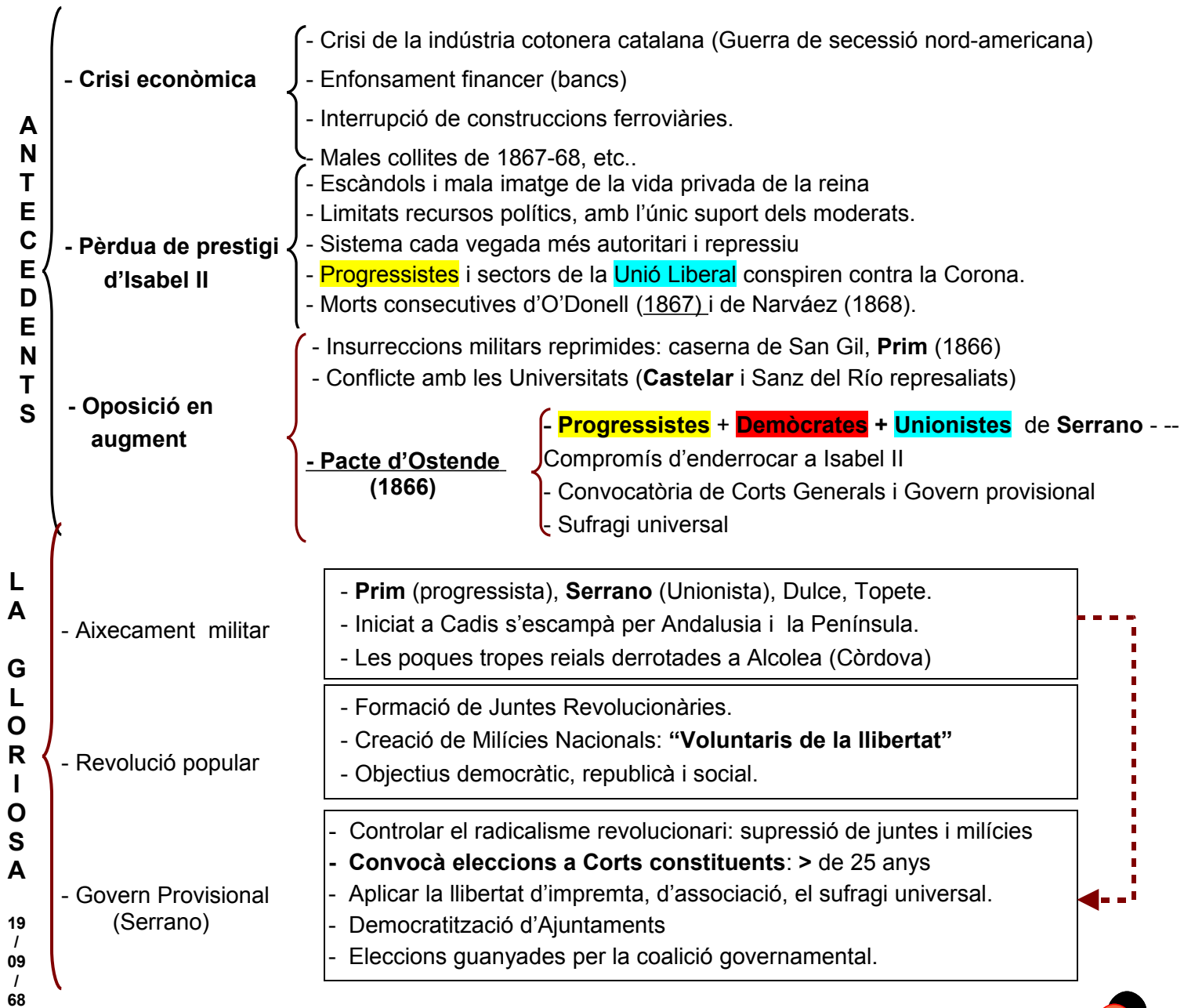
Alternança entre {
- **Unionistes: Unió Liberal d'O'Donnell**
- **Moderats: Narváez**

- ✗ Torna a quedar restablerta la constitució de 1845
- ✗ S'anul·là la tasca legisladora del Bienni: desamortització, llei d'impremta, impostos al consum, milícies...
- ✗ Els progressistes queden fora del sistema
- ✗ Privilegis a l'Església
- ✗ Llei educativa de Claudio Moyano (1857)
- ✗ Fase expansiva en l'economia espanyola: línies de ferrocarril, carreteres, indústria tèxtil catalana
- ✗ Inici d'una política colonial {
  - Intervenció al Marroc (1859/60) Incorporació de Sidi Ifni (Wad-Ras)
  - Intervenció a Mèxic.(1861/1862)
  - Expedició a la Conxinxina (1858/62)
- ✗ Entre 1863 i 1868 es governà autoritàriament sense comptar amb el parlament.
- ✗ Oposició política activa de progressistes, demòcrates i republicans, -durament reprimida-
- ✗ Aparició del moviment obrer -prohibit i reprimint-
- ✗ Revoltes camperoles, reprimides per part de la Guardia Civil
- ✗ **A partir de 1866, gran agitació social i inestabilitat política**
- ✗ **Crisi econòmica al 1866** (financera, industrial (cotó) i de subsistència)
- ✗ Repressió contra professors universitaris i contra estudiant (nit de sant Daniel)
- ✗ Moviments i conspiracions militars durament reprimits

Es preparà una situació de canvi que va acabar implicant a la mateixa monarquia isabelina

2. EL SEXENNI DEMOCRÀTIC O REVOLUCIONARI (1868-1874)

2.1. La revolució de setembre de 1868 (La Gloriosa) i el govern provisional (1868-1870)

La constitució de 1869

- Liberal democràtica. Identificada amb altres constitucions europees.
- Sobirania nacional i sufragi universal masculí
- Amplíssima declaració de drets: clàssics + culte, residència, ensenyament
- Forma de govern monàrquica, el rei sanciona les lleis, **dissol les corts**
- Les Corts elaboren les lleis
- Independència del poder judicial

Forces polítiques

- **Carlins** (renuncien a la insurrecció i participaren en les eleccions)
- **Moderats** (desorganitzats, defensaven el retorn de la reina)
- **Coalició monarquicodemocràtica:** **progressistes**, **demòcrates** i **unionistes**.
- **Republicans** (escissió dels demòcrates, defensen reivindicacions populars: quintes, esclavatge..)

2.2 El regnat d'Amadeu de Savoia (1871-73)

Eleccions (gener de 1869). Victòria del bloc monàrquic-demòcrata. { Serrano: regent
Prim: cap de govern

Aprovació de la Constitució de 1869 i nou govern

Mesures econòmiques { - Liberalització del comerç. Entrada de capitals estrangers
- Reorganització de la Hisenda. Greu situació del deute públic
- Racionalització de la política monetària: aparició de la pesseta

Primers problemes del nou govern

✗ Alçament independentista a Cuba ("Grito de Yara").

→ Guerra de deu anys que finalitzà al 1876 amb la pau de Zanjón

✗ Conflictivitat social { Demanda popular de la supressió del sistema de quintes i els impostos al consum
Ressorgiment carlista a partir de 1872
Tensions al camp per la demanda de terres per part dels jornalers

✗ Alçament dels republicans federalistes intransigents a l'octubre de 1869.

✗ Dificultats per elegir un nou monarca entre diferents candidatures	General Espartero	Vetat per Prim
	Alfons de Borbó	Vetat per domòcrates i progressistes
	Leopold d'Hohenzollern	Vetat per Napoleó III (guerra França-Prússia)
	Duc de Montpensier	Vetat per Napoleó III
	Amadeu e Savoia	Fill de Victor Manuel II d'Itàlia

- Prim optà per un monarca d'imatge liberal: **Amadeu de Savoia**
- **Prim és assassinat** just abans de l'arribada del nou monarca (30 de desembre)
- Amadeu és proclamat rei el 2 de gener de 1871
- Amadeu és rebutjat per la classe política
- Impossibilitat de governar en un ambient de crispació parlamentària

Oposició generalitzada { - dels **Carlins**, (defensen la candidatura de Carles VII)
- dels **moderats i unionistes** (defensen el retorn d'un Borbó: Alfons fill d'Isabel II) **Alfonsins**
- dels **republicans** que aspiren a una forma de govern no monàrquica.
- de l'església catòlica per ser el fill de Víctor Manuel II (unificació italiana)

Problemes { - Manca de suport polític i social a la nova monarquia.
- Guerra de Cuba. (1869/1879)
- Guerra Carlista (1872)
- Inestabilitat i radicalisme social.
- Divisió política dels progressistes { **Constitucionalistes de Sagasta**
Radicals **de Ruiz Zorrilla**

Abdicació d'Amadeu I el febrer de 1873

l'11 de febrer de 1873 el Congrés i el Senat proclamaren la **República**.
258 vots a favor i 32 en contra.

2.3 La Primera República (1873-74).

Dificultats de la Primera república

1r La República havia estat proclamada per exclusió d'altres solucions = escassa base política i social

2n Divisió dels republicans {
- **Republicans unitaris** (defensors d'un poder central fort) **Benèvols** ↓
- **Republicans federals** (organització federal de l'Estat) **Intransigents.** ↑

3r L'oposició negava la legitimitat republicana, ni tan sols no es presentaven a les eleccions

Oposició {
- **Alfonsins** (encapçalats per Cánovas del Castillo)
- **Carlins. Tercera Guerra Carlista,**
- **Republicans federals intransigents** optaren per la via insurreccional (cantonalisme)

4t Context econòmic {
- El 1873 va esclatar una crisi de sobreproducció..
- Dèficit públic.
- Destrucció i abandonament de fàbriques i terres: disturbis, guerra i agitació social.

5è. Incapacitat per fer front a les demandes socials, al problema agrícola i a la vertebració de l'estat.

Fases de la República:

 1r. Presidència d'Estanislau Figueres (febrer-juny 1873)

- A Andalusia hi hagué motins camperols que exigien la distribució immediata de terres.
- A Catalunya, els federals intransigents intentaren proclamar l'Estat Català i dissoldre l'exèrcit
- Trencament entre els republicans i els radicals
- Convocatòria d'eleccions (maig) amb una enorme abstenció: victòria dels republicans federals

 2n. Presidència de Francesc Pi i Margall (juny-juliol 1873)

- S'elaborà la **Constitució de 1873**, de caràcter republicà federal (no entrarà en vigor).

- D'estructura federal, s'establí l'existència de 17 estats lliures associats (Cuba i Puerto Rico).
- Als tres poders tradicionals (legislatiu, executiu i judicial) s'afegia un "relacional", en mans del president.
- El parlament era integrat per un Congrés (legislatiu) i un Senat que era la cambra de representació territorial.
- El president de la República era elegit per sufragi universal indirecte (mitjançant compromissaris).
- S'establí una àmplia relació de drets, així com la separació total entre l'Església i l'Estat.

- Els republicans federalistes intransigents iniciaren una **insurrecció cantonalista**.

- Afectà nombroses localitats, principalment de la costa mediterrània
- Es declararen cantons: Cartagena, Sevilla, Cadis, Castelló, Alacant, València...
- La insurrecció comptà amb un aspecte social i revolucionari (anarquista a Alcoi)

 3r. Presidència de Salmerón (juliol-setembre de 1873)

Viratge conservador de la República.

Intervenció de l'exèrcit i final del moviment cantonalista (excepció de Cartagena).

 4t. Presidència de Castelar (setembre 1873-gener 1874)

- Govern d'ordre amb l'objectiu d'acabar amb la insurrecció cartagenera i el moviment obrer
- Dissolució de les Corts i Castelar presentà la seva dimissió

- El gener de 1874 a la sessió per l'elecció d'un nou president..

... el **general Pavía** donà un cop d'Estat: entrà al parlament i dissolgué les Corts.

 5è. Govern dictatorial de Serrano que preparà la restauració monàrquica.

	1808	1812	1834	1837	1845	1856	1869	1873	1876
	Baiona	Cadis	Estatut reial			Non-nata			
Constitució o projecte	Estatut (Carta atorgada)	1a.Constitució espanyola (molt rígida)	Estatut Reial (flexible)	2a Constitució espanyola (flexible)	3a Constitució espanyola. (flexible)	Projecte Constitucional	4a.Constitució espanyola	Projecte constitucional República	5a.Constitució espanyola
Tarannà ideològic	Reformista	Progressista	Conservador	Progressista Moderada	Conservador	Progressista	Progressista (Democràtica)	Progressista Republicana	Conservador
Relació entre poders	No precisa	Separació	No separació	Col·laboració	No separació	Separació	Separació	Separació + (Poder Relacional)	Col·laboració
Poder executiu	Rei	Rei	Rei	Rei	Rei	Rei	Rei	Consell de ministres	Rei
Poder legislatiu	Bicameral	Unicameral	Bicameral	Bicameral	Bicameral	Bicameral	Bicameral	Bicameral	Bicameral
Declaració de drets	Sí	Sí	No	Sí	No	Sí	Sí.	Sí.	Sí.
Sobirania	Rei	Nació	Rei	Nació	Corts amb el Rei	Nació	Nació	Nació	Corts amb el Rei
Sufragi	Censatari	Universal	Censatari	Censatari	Censatari	Censatari	Universal	Universal	Censatari (Universal des de 1890)
Vigència		1812-1814 1820-1823 1836-1837	1834-1336	1837-1845	1845-1854 1856-1968		1869-1873		1876-1923 1930-1931